

*Hela Sverige
ska leva!*

Västmanlands Länsbygderåd

U-Svänggen

Nr 4/2014 • November

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland

Upplaga 250 ex

JULMARKNADER

Färna Herrgård, Skinnskatteberg
14–16 november

Åvestbogården, Fagersta
22 november kl 12–17

Baggbron, Baggbro skola
29 november

Hembydsgården, Fagersta
30 november kl 12–17

Skyttsöndag i Hallstahammars Centrum
30 november kl 12–15

Gammeldags jul på Skantzen, Hallstahammar
7 december kl 12–16

Julmarknad i Surahammar, Köpmangatan,
Folkets Hus och kyrkans krubba
7 december 13–17

Torget i Skinnskatteberg
13 december

Nu går sista numret – för i år

I U-Svängen denna gång kan alla få idéer till egna verksamheter och besked från myndigheterna. Men vi visar också en blick in i verksamheten för vanliga människor under en ovanlig period – den stora branden i Västmanland. Många rapporter från bygderna runt branden talar om hur vanliga vardagsmänniskor utvecklas till hjältar, får tillgång till krafter och initiativ som inte ens de själva hade en aning om fanns. Själv tolkar jag detta som att vi borde sätta oss ner med vänner och grannar i morgon dag och prata ihop oss om hur vi kan göra informella nätverk på hemorten. Naturen gör som den vill! Var tacksam att den fått dig att inse detta, så att du inte slutar fungera om något utanför vardagens lunk händer igen, här hos oss i Västmanland.

När du pratar med vänner och grannar, kan du göra likadant som medlemmarna i hembygdsgårdarna i Skinnskatteberg. Passa på att samla information om hur man gjorde förr, hur man arbetade samman för allas bästa. Gammalt, men inte värdelöst, utan viktigt för bedömningen av vår nuvarande värld!

Jag hoppas att du funnit några ord att fundera runt under årets utgåvor av U-Svängen och önskar dig välkommen tillbaka som läsare i början av 2015. En liten bit in på året hoppas jag vi ses på den samlingsdag som Länsbyggerrådet i Västmanland planerar och där vi ska ta reda på vad vi kan göra tillsammans för överlevnaden utanför de stora tätorterna i Västmanland. Vi ses 2015!

Ing-Britt Klang, red U-Svängen

Hela Sverige ska leva/Västmanland

är en ideell förening.

Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbyggeråd" för att se Västmanland.

Vi har nu kommit fram till i slutet av november och flera julmarknader har klarats av men många finns ännu kvar att besöka och eventuellt inhandla allehanda delikatesser och fint gjorda hantverk m m. Så många duktiga och slitiga människor som i flera månader producerat alster för att ha till försäljning vi har omkring oss.

I detta nummer lägger vi in ett antal julmarknader som är väl värda att besöka.

Det finns säkert många till som inte är med i tidningen och min förhoppning är att till nästa år så ska de som arrangerar marknaderna lämna uppgifter om dessa till Ing-Britt Klang så att de kommer med.

Vill också passa

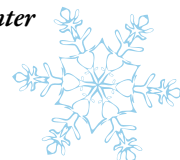
på att efterlysa tips på reportage att skriva om i tidningen. Den kreativitet som ni har i era föreningar vill vi gärna att ni delar med er av.

Leader står just nu inför en ny programperiod som omfattar år 2014–2020 och vi väntar med spänning på att kunna dela med oss till er hur områdena är indelade och deras planerade verksamhet.

Länsbyggerrådet i Västmanland planerar att hålla en konferens för våra medlemmar på senvintern 2015. Omställning blir en del av denna konferens och vi hoppas på god uppslutning. Inbjudan kommer, så håll lite koll där vi mer preciserar dagen samt föreläsare som kommer att delta.

Med önskan om en härlig vinter med underbara helger och ett riktigt Gott Nytt År!

Helen Fablin, Ordförande

ÅRETS JULMARKNADER

Traditionella marknader med pepparkaka, glögg och ett besök av tomtemor och tomtefar.
Här hittar du de marknader som U-Svängen fått besked om:

Färna Herrgård, Skinnskatteberg
14–16 november

Åvestbogården, Fagersta
22 november kl 12–17

Baggbron, Baggbro skola
29 november

Hembygdsgården, Fagersta
30 november kl 12–17

• Skyllsöndag i Hallstahammars Centrum
• 30 november kl 12–15

• Gammeldags jul på Skantzen, Hallstahammar
• 7 december kl 12–16

• Julmarknad i Surahammar, Köpmangatan,
• Folkets Hus och kyrkans krubba
• 7 december 13–17

• Torget i Skinnskatteberg
• 13 december

En kvintett glada smeder tar sig en kaffeslurk innan arbetets början. Längst till vänster syns föreningens ordförande Tommy Berglund och längst till höger Thomas Flamme.

Medlemmarna i Västmanlands kulturmiljöförening fick se när järnet valsades.

Årets kulturbevarare

Västmanlands kulturmiljöförening besöker Karmansbo smedja. På försommaren fick Föreningen Karmansbo Smedja en fin utmärkelse. Föreningen blev "Årets kulturbevarare", ett pris som delas ut av Västmanlands kulturmiljöförening.

Lördag 6 september åkte föreningen på bussutflykt till Karmansbo med landshövdning Ingemar Skogö i spetsen för att titta litet närmare på smedjan. Ciceron för dagen var Wenche Engström och för näringsmedlemmarna och ett antal tillresta internationella turister, fick se hur det gick till att smälta och valsa järn i smedjan. Föreningen mönstrar ett antal smeder som kan det gamla hantverket och det både sprakade och hamrade ordentligt i det svala mörkret där inne

Föreningens ordförande Tommy "Tompa" Berglund och smeden Thomas Flamme, berättade och Skinnskattebergs kommun passade på att gratulera till utmärkelsen genom Kultur- och fritidschefen Staffan Bergman.

Visningslägenheten i smedsbostäderna i "Långa raden" visades upp av Jessica Berg och många tog tillfället i akt att se hur smeden och hans familj bodde när smedjan hade sin storhetstid. Dagen till

ära bjöds det på både strålande väder och kaffe med dopp.

Smedjans stora vattenhjul ska nu monteras ned och med hjälp av detta ska ett nytt hjul byggas under vintern. Länsstyrelsen och Skinnskattebergs kommun står för finansieringen. Nästa sommar blir det provkörning och då kanske för näringsmedlemmarna återvänder, vem vet?

Staffan Bergman, text och foto

DEN STÖRSTA SKOGSBRANDEN I MODERN TID I VÄSTMANLANDS LÄN

Foto: Länsstyrelsen Västmanland

Det är en lugn eftermiddag bland villorna uppemot åsen i utkanten av Fagersta. Trädgårdarna är tysta och välskötta och omges av höga träd. Barnen leker på gården till den villa jag ska besöka och visar vägen in i huset och sina föräldrar med vuxen artighet. De två, mamman och pappan, har ställt upp för en intervju till U-Svängen, så vi slår oss ner vid bordet i allrummet för samtal. Förut var deras liv ”vanligt”, med jobb, barn och villa. Men idag har de fått en erfarenhet som är avvikande från vad deras grannar, vänner och släktingar har: de jobbade under en period med en katastrof – landets ojämförligt största skogsbrand.

– Allt var ett stort kaos först, säger mamma Lena, kommunikatör och webbansvarig på Fagersta kommun. Jag blev först skickad till Ramnäs för att hjälpa till med att finna och lista alla evakuerade. På kvällen den första dagen flyttades jag tillbaka till Fagersta. Mitt ansvar är kom-

munens hemsida och facebook-konto. Det tog ett tag innan jag kunde överblicka läget. Vanliga dagar har vi cirka 1000 kontakter och nu låg antalet på trettiotusen (30 000)!

Foto: Ing-Britt Klang

Både Lena och Magnus hjälpte till under skogsbranden.

– Jag är deltidsanställd i Fagersta räddningstjänst, som är i förbund med Avesta/Norberg, berättar Magnus, pappa i familjen. Därför skickades jag till Norberg och kom omedelbart in i hårt arbete och gjorde långa pass, som mest 17 timmar i sträck. Vi jobbade bland fallande träd och glödbäddar tillsammans med våra avby-

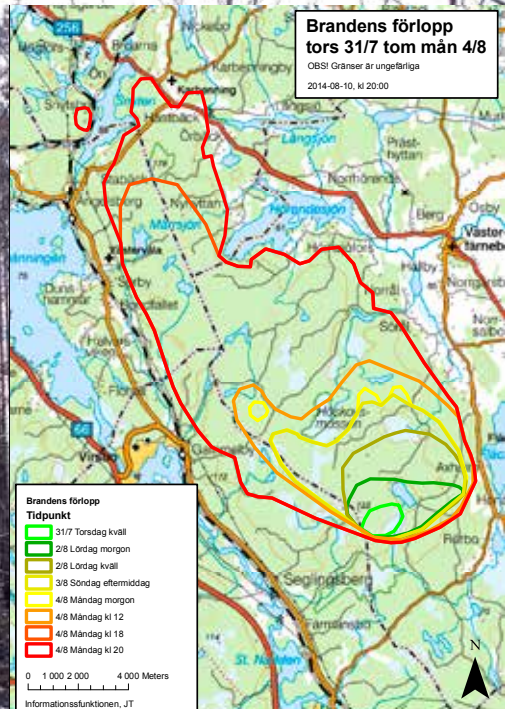
tare och levde ganska farligt.

Men arbetet måste göras. Magnus måste fortsätta hindra spridning av branden och Lena måste fortsätta hitta alla evakuerade och försöka ta kontakt med dem. Alla behövde information och alla måste kontaktas och få lugnande samtal. Detta kaos fortsatte ända tills räddningsledningen togs över av länets landshövding och han funnit en erfaren räddningsledare, som ”kunde stora bränder”. Militära grupper anslöt och sedan räddningsledaren börjat peka med hela handen fick det brinnande kaoset i skogen började få vilopauser, mat och vatten. Sjukvården kom på plats. Skogsskördarna kunde sättas in för att öppna gator i skogen åt räddningsinsatserna. All organisation runt om kom småningom på plats beträffande matleveranser, utkörning av vatten och mottagning av evakuerade.

Men varken Lena eller Magnus är rik-

Brandens förlopp tors 31/7 tom mån 4/8

OBS! Gränser är ungefärliga
2014-08-10, kl 20:00

Beslut om stödpaket till drabbade efter skogsbranden i Västmanland

Den största skogsbranden i modern tid inträffade i Västmanlands län den 31 juli - 11 september 2014. Regeringen anslår 78 miljoner kronor för att stödja dem som har drabbats av den stora skogsbranden i Västmanland. 71 miljoner kronor används under två år för åtgärder med anledning av branden. 7 miljoner kronor anslås för att finansiera en reducerad dieselskatt för skogsmaskiner som arbetar i området.

Den 23 oktober 2014 beslutade regeringen om två förordningar som i första hand syftar till att stödja dem som äger skog i det brandhärjade området. Stöden bidrar även till att den energivard som produceras inom området i större utsträckning kan tas tillvara och ställas till samhällets förfogande.

Följande åtgärder har beslutats:

1. Lantmäteriet ges möjlighet att bli återställa förstörda/rubbade gränsmarkeringar och markera gränser till en reducerad kostnad för markägaren. Åtgärden väntas underlätta avverkningen av brandskadad skog i området, särskilt där skiftena är mycket smala.
2. Skogsstyrelsen lämnar stöd till fastighetsägare för uppbyggnad av brandskadat virke för energiproduktion med 30 kr/m³ fub (kubikmeter fast mått under bark). Stödet

- kompenserar för ett väntat prisfall på energivardsmarknaden i området,
3. Skogsstyrelsen lämnar stöd för investeringskostnader avseende anläggning av lagringsplatser för brandskadat virke inklusive flis från det brandhärjade området. Stöd lämnas med högst 50 % av visade kostnader.

Satsningen finansierar tillkommande uppgifter på Skogsstyrelsen som exempelvis rådgivning/information inkl. kunskapsseminarier, inventering, säkerhetsarbete, övervakning av skadegörare och arbete med skydd av områden. Även tillkommande uppgifter med anledning av branden på andra myndigheter, så som Trafikverket och Lantmäteriet, finansieras genom satsningen. Den första stödförordningen beräknas träda i kraft i november månad 2014. Under 2015 avser regeringen att återkomma med ytterligare åtgärder riktade till brandområdet. Åtgärder som planeras är dels ett stöd till väghållare för vägar som skadas på grund av branden eller av efterarbete med anledning av branden och dels en reducerad dieselskatt för skogsmaskiner som arbetar i området. Båda åtgärderna planeras att gälla retroaktivt.

Kontakt

Ingela Nilsson
Pressekreterare hos Sven-Erik Bucht
08-405 11 88
072-210 95 25

Helena Busk
Kansliråd
08-405 14 45

tigt nöjda med de långa väntetiderna under katastrofen.

– Jag förstår nu att kommunernas katastrofplaner inte räckte till, säger Lena som ett exempel. Och jag vet att det borde ha funnits flera som satt och ringde lugnande samtal till dem som bodde i närhet av branden, till alla evakuerade och till folk längre bort som hade släktingar nära branden. Vi räckte inte till! Detta är också en nyttig lärdom och måste tas tillvara!

– Det märktes tydligt att vår räddningstjänst levte ett ganska lugnt liv, när vi drabbades av katastrofen, säger Magnus. Men det gäller naturligtvis oss alla! Vi har var-

ken haft krig eller katastrofer av större omfattning här i Västmanland. Nu måste det bli bättre utbildning för alla, både heltidsfolk och deltidare. Och nästa gång det blir en storbrand, kanske det finns telefoni för oss av armétyp, så att de som jobbar med kaoset inte skall behöva lita på privata mobiltelefoner!

Både Lena och Magnus vill berätta om alla frivilliga som ryckte in, om folk som bara kom med vatten och smörgåsar, mat och godis. Katastrofen fick fram det bästa hos människor, som annars brukat leva sitt liv i lugn och ro, utan en tanke på att rycka in vid problem eller olyckor. De själva är lyckliga nog att inte drabbas av elden di-

rekt. – Men vi diskuterade en ledig kväll om vi skulle packa litet i bilen, bara ifall... säger Magnus.

De slapp resa iväg med sina barn och lämna villan! Men fastän jag inte tidigare var bekant med dessa båda personer, ser jag tydligt hos dem en känsla med blandat innehåll: de blev tvingade att acceptera att naturen bestämde och de fick lära sig att göra sitt allra bästa mot alla odds. Och de har vuxit och fått en ny erfarenhet!

Hur var det nu man säger: ensam är inte stark – tillsammans klarar vi katastrofer!

En gammal bekant vinner

Sveriges charkproducenter tävlar i SM vartannat år. Efter provsmakning av hundratals produkter tilldelade juryn **Carlströms i Västerås** en guldmedalj för deras Chorizo och en silvermedalj för deras Ungerska Bratwurst.

Minnesgoda läsare av U-Svängen fick nyss besöka Carlströms genom tidningen.

Mysiga besöksmål

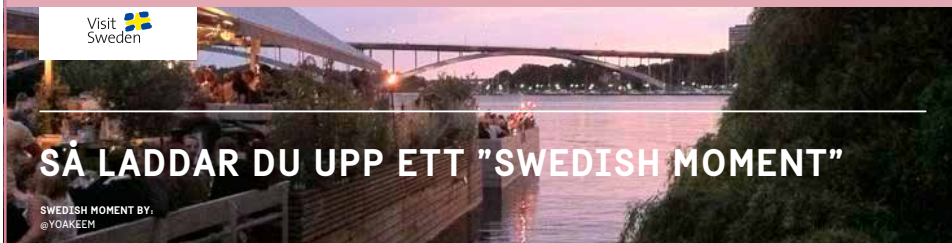
Styrelsen för Länsbygderådet söker sig runt länet och sammanträder på olika små ställen under året och kom på det viset att hitta till **OTI GÅRD**.

Här trivdes vi i den mycket ovanliga restaurangen/fikastället och kan gott rekommendera det till övriga som letar efter nya ställen. Det är ett mindre familjeföretag, som kämpar för fortsatt verksamhet på den sköna landsbygden.

Ett annat exempel på småföretagare som jobbar med all sin ork för att genomföra en idé är **BAGGÅ SKOLA**.

Här pågår en mängd olika verksamheter, från konserter och konferenser till renovering med hjälp av unga, ekologisk odling och erbjudande om mat eller kaffe till besökare. Ägarna möttes i USA, han ville flytta hem och hon kom med och förälskade sig djupt i skolan – och nu bor och arbetar de där!

Hör av dig med exempel som de här ovan på företagande eller föreningsverksamhet i din nära omgivning – U-Svängen älskar att skriva om er!

Hemsida: www.swedishmoment.se

Hej alla länsbygderåd!

Visit Sweden gör en slags digital turistkatalog som består av bilder tagna av människor runt om i Sverige. Bilder för inspiration och för att visa hur vackert/spännande/kul Sverige är. Titta här: my.swedishmoments.se

Man laddar upp en bild, beskriver den – var den är tagen – och i vilket sammanhang – och sedan ligger den på Swedish moments hemsida. Viktigt är en intressant bild – ingen reklambild.

Man kan vara mycket specifik och skriva

vilken gata bilden är tagen på, eller vilken Bead and Breakfast. Man skriver olika "tags" som beskriver bilden – och som är sökbara för turisten. Gå in och kolla hur andra gjort! Turister (och andra) kan med hjälp av taggen sortera bilderna efter olika kriterier.

I dokumentationen från Open Space på Landsbygdsriksdagen, så var det många små turistföretagare som efterlyste marknadsföringshjälp av olika slag på nationell nivå. Jag ser det här som ett svar på deras önskemål. Så snälla, sprid bland era nätverk så att de som är intresserade får veta att det finns.

*Karin Wenström,
HSSL, www.helasverige.se*

Här skapar man sitt konto för att kunna ladda upp bilder: my.swedishmoments.se/logout/

Regional handlingsplan klar februari 2015

Samrådsgruppen träffades den 5 november på Länsstyrelsen i Västerås och Länsbygderådet representerades vid mötet, tillsammans med t ex LRF, Coompanion och nya Leader, SKL osv. Tyvärr måste man säga, att myndigheternas textmassor och de många sidor som tagits fram av vår Länsstyrelse i sin tur, ännu inte avslöjar mycket om hur anslag och fördelning genom EU och våra egna myndigheter kan komma att falla ut.

Tjänstemännen drog igenom och förklarade vad som framgår av planen just nu. För Länsbygderådets och medlemsföreningarnas del är delarna om lokal service och en attraktiv landsbygd med en attraktiv infrastruktur mest intressanta. Också förbättring och utökning av lokal service för befolkningen nämns, tillsammans med skapande av tjänster med anknytning till lokal turism. Att bevara och utöka natur- och kulturarv föreslås få investeringar. Dock är de väntade anslagen för arbetet ganska små.

ket och dess möjligheter, tillsammans med t ex anläggningar för produktion av förnybar energi. Hit kommer merparten av anslagen att allokteras. Här nämns också främjandet av utvecklingen av småföretag för flera arbetstillfällen på landsbygden. Här finns också nämnt anläggande av våtmarker och åtgärder för att bevara vattenkvaliteten.

Alla dessa skilda intresseområden gjorde, att mötet beslöt organisera arbetsgrupper inför den fortsatta framtagningen av regionalplanen. Här inbjuds då engagerade i de blivande arbetsgrupperna till

1. Lokal service och attraktiv landsbygd inkl. bredband
2. Företagande inom lantbruk och trädgård
3. Företagande utanför lantbruk
4. Miljö och klimat.

Under resten av detta år skall arbetet intensifieras och resultaten skall ingå i handlingsplanen som planeras bli lämnad i februari 2015.

En väsentlig del av planen berör lantbru-

Vidare rapporter kommer i U-Svängen!

Det kom ett brev...

I somras fick Länsbygderådets redaktion ett brev, som gav redaktören glädjefnatt. Det är ett utmärkt exempel på hur vår västmanländska bygd kan fås att leva och verka inför en framtid, som blir mer och mer tydlig, när flera familjer i yngre åldrar väljer att flytta ut från de stora tätorterna och därmed befolka bygden med engagemang och närvaro.

Brevet berättar också om hembygds-gårdarnas arbete och olika resultat av detta. Det är Bengt Södersten som skrev – läs detta noga, för precis det

man gör i Skinnskattebergs kommuns framsida, som han kallar det, precis det kan ni själva göra hemma hos er!

"Vi brukar kalla det för Skinnskattebergs kommuns framsida."

Bengt Södersten skickade över ett ex av nr 2 av Bygd och Bruk och man häpnar över vilket arbete redaktionsgrup-

Här i södra delarna av Skinnskattebergs kommun har vi en i högsta grad levande landsbygd och det är många barnfamiljer som flyttar in. Vi brukar kalla det för Skinnskattebergs kommuns framsida.

I juli varje år har vi de sk Kul-Tur-Dagarna med olika aktiviteter och det fungerar litet som hemvändardagar. Nämnas bör bl a att Heds IF:s dragkampslag tillhör sverigee-liten! Vi gör ett infoblاد om Kul-Tur-Dagarna och man kan kontakta Pia Ekberg 070-303 30 42 angående detta.

Vidare har hembygds-gårdarna inom Skinnskatteberg givit ut en årlig skrift om vad som förekommit sedan länge tillbaka, som heter Bygd och Bruk, där vi skrivit ner berättelser m m om vad som hänt i bygden. Initiativtagare har varit Karl Åke Nordebring i Riddarhyttan. På detta sätt kan vi spara mycket till eftervärlden. Problemet är bara att vi borde ha gjort detta tidigare, medan våra förfäder levde, men bättre sent än aldrig. Det finns hur mycket som helst att skriva neer om personer (original) och händelser som inträffat, som våra barn inte har en aning om.

Vi jobbar nu med nr 3 av Bygd och Bruk och har material till ytterligare nummer.

*Med vänliga hälsningar
Bengt Södersten, Bysala*

pen lagt ner. Här finns skildringar av allt från Bysala tagelspinneri, Handelsbolagets byggnad i Skinnskatteberg, A Gustafssons sängfabrik, smeknamn på personer i södra kommundelen, bild av Stjärnviks skola från 1936 och mycket, mycket annat på de 40 sidorna. Likaså finns en redig adressförteckning över de samverkande bygdeföreningarna i Skinnskattebergs kommun.

U-Svängen tackar för brev och material och hoppas detta ska kunna få alla i Västmanland att börja med samma viktiga insatser. Sommaren 2015 kanske U-Svängen får komma på Kul-Tur-Dagarna och skaffa material om den delen av bygdeföreningarnas arbete!

Länsbygderådets styrelse 2014

Ordförande
Helen Fahlin
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-576 49 60
helen.fahlin@helasverige.se

Ann-Marie Karlberg
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
0221-301 22, 072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

Kassör
Nils-Gunnar Nilsson
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Marlene Carlsson
Släntvägen 3 A
739 30 Skinnskatteberg
arb. 0222-450 34, 073-770 68 44
marlene.carlsson@skinnskatteberg.se

Sekreterare
Ing-Britt Klang
Åsgatan 4B
724 63 Västerås
021-41 67 70, 073-999 33 69
ingbrittolasse@bredband2.com

Per-Olof Graaf
Lingongatan 12
733 37 Sala
0224-261 70, 070-268 22 92
p.graaf@telia.com

Inge Larsson
Kvarnäingsvägen 10
730 61 Virsbo
0223-344 20, 070-665 45 43
virsboinge@telia.com

Ansvarig utgivare av U-Svängen: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turisttbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.

Hör av Dig!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening!
Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?
"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila
till Ing-Britt Klang, så får ni hjälp med att berätta!
Alla kontaktmöjligheter vid Ing-Britts bild här
ovanför!

Du kan kontakta vem du vill bland
styrelsens medlemmar – adresser
här ovan.
Välkommen att höra av dig!

Postadress:
**Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland**
c/o Ing-Britt Klang
Åsgatan 4B
724 63 Västerås